

A meghódított Szerbiában.

— A Délmagyarország munkatársától. —

Szerb földön, december 17.

Mladenováctól Palánkáig — a belgárd-nisi vasutvonalon — alig másfél-két órai az út. A vidék változatossága mellett is egyhangú; völgyek és hegyek, amelyeket komor, szinte melankolikus hatású egyenruhába öltöztetett az ősz. Az erős, egyenesen hegyi utakra berendezett vonat fuíva, lihegve tör az emelkedések tetelére, hogy onnan erősen befékezve vágtasson lefelé a legközelebbi magaslathoz. Ahol túlságosan meredek lenne az út, alagút segít a vonatnak. Rövid utunk alatt három alagutat számláltam; egyik jókora hosszúságú, 3—4 percig tart, míg a végére érünk; talán 1600 méter hosszú; a másik kettő jóval rövidebb.

Az öt-hat utcát s összesen mintegy 5—600 házat számláló Palánkán házilagzdánk két kocsija vár bennünket. Az egyik egyszerű parasztkocsi, a másik két üléses bricska. A lovak gyöngék, úgy, hogy a pár kilométeres utat három órára tervezzük. A mi fogalmaink szerint ez nagyon sok, de aki ismeri a szerbiai országutakat gyallázatos elhanyagoltságát, nem fog csodálkozni azon, hogy 12—14 kilométernyi távolságot kocsin nem lehet két és fél, három órai időnél előbb megtenni.

Most végtelenül unalmas ut következik. Az éles, hideg szélben úgy felöltöztünk, hogy bejelenénk az északi sarkra, de az első óra már igazolja óvatosságunkat. Szerencse, hogy az estebe holdfény világít, máskülönben aligha kerülnénk épségben az napi utunk végecéljához. A kocsin ül házilagzdánk három és fél esztendősi fiacskája: *Papiák*, Gyuszika. Külön meg kell emlékezni róla, mert ezidő szerint ő a legkisebb szerb-magyar tolmács Szerbiában. Az ő segítségével beszélgetek a szerb anyanyelvű kocsissal. Ha nem megy, áttörünk a németre s ahol ez sem használ, ott a kocsi egy másik utasának segítségét is igénybe vesszük. Így csak eltelik valahogy az idő s meg lehetősen informálódok a szerbiai helyzetről. Mikor a föld iránt érdeklődöm, ezt mondja:

— Áldott föld ez uram, amit föltétlenül jókedvében teremtett az Isten. A háboru előtt nem élt itt nagyon szegény ember ugyszólván egy sem. Sőt mindnek többje volt mindig, mint amennyi kellett neki. Aki idekerült és egy kicsit is dolgozott, megvagyonosodott. Viszont nem voltak dúsgazdag emberek sem. A sok milliós vagyon itt teljességgel ismeretlen fogalom.

— A nép ma is a lehető legjobb helyzetben él. Aki itthon maradt és okosan gazdálkodott, mind erősen meggazdagodott. A szerb pénz is ezért tudta úgy megőrizni az értékét. Nem adják ki a kezükből a szerb pénzt; mindig a monarchia pénzével fizetnek mindenért. De ezt magyarázza, hogy nagyon jó volt a termés és így mindenki nagy pénzekhez jutott. Tartozott ugyanis mindenki egész gabona és szőlőtermését beszállítani a katonai raktárakba, ahol megállapított árakat fizettek érte. Ugyancsak a raktárak adják ki aztán a lakosság megélhetésére szükséges élelmiszereket, természetesen szintén megállapított mennyiségben.

— Talán érdekes és a magyar szemek-

nek visszas helyzet, hogy Szerbiában a fiatal férfiak egyáltalán nem, vagy csak nagyon keveset dolgoznak. A munkák legnagyobb részét az asszonyok és a gyermekek végzik, míg az erejük teljében levő férfiak a „kafanák”-ban ülnek és politizálnak. Közben természetesen nagyokat isznak is.

Ezután arról érdeklődtem, hogy milyen a hangulat jelenleg Szerbiában a felelős miniszterek és az uralkodó iránt.

— Átkozzák őket mindenütt. — válaszolta kisérőm — és igen valószínű, hogy a békekötéssel nem lesz vége Szerbiában a háborúnak. Még egy belső válságon keresztül kell mennünk s ennek a vége nem nagyon lesz kedvező sem Petárra, sem Pasicra.

Ezután a szerb népről, annak szokásairól, erkölcséről kezdett mesélni kisérőm, aki nek szavait később házilagzdám is megerősítette. Ezek azonban nagyobbára ismert dolgok, amelyekkel foglalkozni fölösleges lenne e helyen.

Este 7 órakor érkezünk meg Basinba. Ez egy 30—40 házból álló jelentéktelen község. Semmi jót, vagy rosszat nem lehet írni róla. Elöttem azonban mégis nevezetes maradt, mert itt hallottam először a tavaszi szerb lázadásról. Erről azonban majd később.

Sinos Iván.

IA+CO

Ez az öt rovásjegy a régi szögediek számadási lényege. Aki olvasni-írni tud, az e rovást nem ismeri; aki pedig érti a felső öt numerust, az szent bizonyos, hogy nem tud írni-olvasni. Nagyon régi dolog ez s nagyon kevesen lehetnek ma már, akik vele élnek ügyes-bajos számolni valójuk elintézésénél. Hiszen kérem, mikor én apró emberke voltam, pedig annak van vagy 60 esztendeje, alig volt Tóth János piarista atya jószágából 4—5 tanyai iskola, ma hála Istennek több van 70-nél. A városban meg több ma az igazgató-tanító, mint volt hajdan a tanító. Megfogyott az analabéták száma.

Az én gyerekkoromban fogták az olvasni tudó gyermekeket. Engem is járattak iskolába. Minden péntek este oda kellett tenni a padsorba s egyik oldalról édes anyám, a másik oldalán édes szülém örködött fölöttem, hogy valahogy meg ne szökjem a „Makula nélkül való tiükör” olvasása elől. Kevés ilyen könyv kerül már a régi familiák birtokában. Elvitte az árvíz, abban rothadt el az én könyvtárammal együtt.

Vásáros nép volt a szegedi. Sok volt benne a fuvaros. Ezek a népek éltek az öt számmal; ez az öt numerus volt a pénztárnaplójuk, főkönyvük, ezzel tájékozódtak. Nevezték pedig „macskaláb”-nak.

Nem hasonlítanak ezek sem az ősi hun róví íráshoz, sem a székely ékiráshoz, sem a hortobágyi, sem a bugaci rováshoz. De eredeti s hogy ez a formája volt, arról kezdek. Hiszen használatára édes szülém tanított ezelőtt félszázadot tíz évvel meghaladott idővel.

Mint kis gyermek nagyon élénken em-

lékezem s ez az emlékezés nagy időt ölel fel, hogy édes szülém (így hittuk nagyanyánkat), mikor valamelyik vásárról hazajött 4—5 kocsid magával hol Nagykanizsáról, hol Zágrábból, hol Pécsről, vagy őszutón Várkonyból gesztenvével megrakodottan, az egész asztalt telerőtt a titkos számjelekkel. Kijegyezte, mi jár a fuvarosoknak, mi hasznot hozott a paprika, tarhonya, sajt, szalonna és egyéb eladott holmi. Aztán kirőtt, mi volt a kiadás az uton, mit eredményezett a szomszéd vásárhelyi talások részére Pécsről visszafelé hozott fehér föld, melyet a Mecsek tövében rakodtak. A kiadások elosztódtak a felekre és végre elkészült a kofálkodó kereskedés egy uti mérlege, haszna.

És azzal a kaballisztikus öt számjeggyel százakban, ezekben dolgozott. Rendkívüli élénk emlékező tehetsége s a fej számvetésben való nagy tudása mellett soha nem tévedett. Pedig akkor pengő, bankó, ezüst, tizes, huszas, peták, garas, seinkrajcár és egyéb változatos pénznemek igen zavarhatták.

Uri emberek évdtek vele, bosszantották a szülémet, de zavarba nem hozták soha. Könnyű a mostani koronás világban, de akkor az öt számjegy sokféle pénzbeli fogalomra kellett.

Hogy a macskaláb nevet a rovásnak ez a fajtája hol vette, nem tudom. Szegeden és környékén így nevezték. Így hitta Hegedüs Anna néném, aki pedig kerek 100 esztendőt élt a hantházi pusztán gazdálkodva s úgy gondolom, 1852-ben halt meg. Az ő igazolása több mint másfél századot ölel fel. A rovások jelentősége így alakult: Az első I egyet jelentett, s ebből négy kerülhetett egymás mellé, mert az 5-re a megfordított V betű szolgált; az ötből aránylag kevés rovatott az asztallapra, mert abból kettő mindjárt kiadta a tizet. A tizből = + megint négy kellett, mert csak azután következhetett az ötven = C, mely megint az ötös példáját követte. Ha azután két ötvenes került elő, azt összefordították, így 0 kerekre s megvitt a száz, melyből már nagyon sok kellett, mert az ezresre nem került a macskalábbal való számadásban számjegy. De olyan sok ezresben nem is igen számoltak a mi jó öregünk, azért jutott mindenre, különösen a gyerekek nevelésére, kiket iparkodtak emberré tenni, a maguk egyszerűségében.

Ha most már példának okáért 186-et akartak írni, az így ment végbe: 0C+++AI és ha ehhez hozzáadandók voltak 254-et, azt így jelezték: 00CIII. A kettő összegét meg összeszámolván a jegyeket lett: 0000+++, azaz négyszáznegyven.

Kívonni is nagyon könnyű volt; mert az összegből letörölték a kivonandót. Így 436-ból ha kiadódott 256, akkor leírták a 0000++AI-ot, letörölték belőle a 00 = kétszázzal, aztán a maradt két karikából az egyik felét, tehát 50-et s végül a AI-ot s így lett a maradvány 0C+++ azaz 180. A szorzás, osztás ismeretlen, azaz inkább nagyon bonyolult művelet volt, azért kellett a nagy asztallap. De inkább a fejben való számadás segítette ki őket. Az eredmény mindig egyezett mindenféle pénz-nemre.

Igy számoltak a mi régi jó eleink, így

ÓVÁS!

Rájöttem, hogy az általam gyártott

„Modiano-Clubspecialité” szivarkahüvelynek

utánzatai vannak forgalomban, amelyek ellen egyedü

védfelem a védjegy és az aláírásom pontos megfigyelése.

Modiano

védjegy.